

כרטיס משימה קבוצתית מס' 1

בגמרא במסכת תענית נאמר:

"אמר ר' יוחנן: כל ימיו של אותו צדיק (חוני המעגל) היה מצטער על המקרא הזה 'בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים'. אמר: וכי יש מנמנם שבעים שנה (זמן שנות גלות בית ראשון) בחלום? פעם אחת היה מהלך בדרך. ראה אדם אחד שהוא נוטע חרוב. אמר לו: זה, לכמה שנים טוען פירות? אמר לו: לשבעים שנה. אמר לו: כלום ברי לך שתחיה שבעים שנה ותאכל ממנו? אמר לו: אני מצאתי את העולם בחרובים. כשם שנטעו אבותי לי, כך אטע אני לבניי". על סיפור זה בגמרא אנו שואלים: כיצד פירש חוני המעגל את הפסוק? ומה היתה התשובה שקיבל מנוטע החרוב? גלות בבל נמשכה, כידוע, שבעים שנה. חוני פירש את הביטוי "היינו כחולמים" על תקופת הגלות, ואמר: כאשר ישיב ה' את שיבת ציון, נגלה שכל הגלות לא היתה אלא כמו חלום. והדבר היה תמוה בעיניו: האם אדם יכול לחלום במשך שבעים שנה? הרי במשך אותו זמן מתרחשים מאורעות רבים העוברים על כל אדם כפרט ועל העם בכלל.

את התשובה לכך קיבל ממי שנטע את החרוב. החרוב נותן פירות רק לאחר שבעים שנה. הנוטע עצמו, סביר להניח שלא יזכה לאכול מפירותיו, ואף על פי כן הוא עמל ונוטע.

מתשובתו של אותו אדם למד חוני המעגל שזמן הגלות אינו זמן של המתנה בלבד. יש לראות את זמן הגלות כמו הזמן שעובר בין נטיעת החרוב לבין הבשלת הפירות. במשך כל הזמן הזה צומח עץ החרוב עוד ועוד: שולח שרשים למעמקי האדמה מכאן ומושיט ענפים איתנים אל השמים משם. תהליכים בוטניים מורכבים מתרחשים בתוכו עד שהוא מגיע לשלב בו הוא יכול לתת פירות. אז מתברר שכל מה שאירע במשך אותן שבעים שנה נדרש היה כשלב מעבר המוביל אל המטרה הסופית. מתשובתו של הנוטע למד חוני שיש ערך לנטיעה גם כלפי אדם שלא יזכה ליהנות מפירותיה. עצם קיומו של תהליך הצמיחה המוביל אל הפירות - יש לו ערך גדול. כך גם זמן הגלות, תקופת הכנה היא המהווה תהליך שמכשיר את העם כולו אל גאולתו ולכן אי אפשר לדלג במהירות אל היעד הנכסף.

(על החלום והחרוב, הרב עזריאל אריאל, תש"ס)

שאלות לדין:

1. מה ניתן ללמוד מקטע זה על משמעות הנטיעה?
2. כיצד ניתן להמשיל את תהליך הבשלת פירות העץ לתהליך צמיחתו של האדם?
3. איזה מסר הייתם רוצים לאמץ מקטע זה?

היערכו להצגת הדברים במליאה.

כרטיס משימה קבוצתית מס' 2

רקע: ביום כ"ה בניסן תש"ג (30.4.1943) עלו אנשי "קבוצת אברהם" ועמם אנשי הפלמ"ח וייסדו את הקיבוץ הדתי כפר-עציון. נוסף לערך ההיסטורי שביישוב האזור מחדש, הייתה לכך חשיבות מדינית רבה. עוד בימי תל-חי נקבע הקו הציוני-המדיני: "במקום בו תחרוץ המחרשה היהודית את התלם האחרון - שם ייקבע גבול המדינה היהודית". תל-חי וחניתה הוכיחו זאת במאבק על גבולות הגליל. יישובי חומה-ומגדל קבעו את גבולות עמק בית-שאן והגליל המערבי. גוש-עציון עתיד היה, באותה דרך, לצרף את הר-חברון, הזרוע כפרים ערבים עוינים, אל תחומי מדינת-ישראל העתידה לקום.

לפניכם מגילת הנטיעה שכתב שלום קרניאל הי"ד שנפל בקרב על הגנת כפר עציון.

"בעזה"י, קבוצת-אברהם - כפר-עציון, כ"ו בשבט תש"ד.
בעשרים ושישה בשבט, ה' אלפים תש"ד, בשנה החמישית למלחמת-העולם השנייה, בגמר שנה אחת לעלייתנו לכפר-עציון ניגשים אנו, חברי קבוצת-אברהם של הפועל-המזרחי, לנטוע עצי-פרי ועצי-יער בכפר-עציון, לקיים את צו התורה 'וכי תבואו אל הארץ ונטעתם...!', 'לא תוהו בראה לשבת יצרה'. בזמן שנחלי-דם של אחינו המעונים נשפכים כמים והעולם מתבוסס בדמיו, הגענו הלום כדי לבנות ולנטוע ולהכות שורשים עמוקים בהרי-יהודה, כי בנטיעות אלו פתח חדש לגאולתנו ולפדות נפשנו. תלושים היינו בגולה והתלישות הייתה המחלה האיומה של עמנו בניכר. לשורשיות אנו זקוקים, לאחיזה איתנה באדמת המולדת, זאת העבודה שאנו עושים במקום הזה.

העצים האלה שאנו נוטעים היום לסמל יהיו לנו, סמל לדרכנו כחלוצי האומה, אות-ברית עם אדמת המולדת - 'כי האדם עץ השדה'. השורשים העמוקים של העצים יזכירו לנו את חובתנו להיות דבוקים בעולם המעשה: בבניין, בנטיעה ובעבודה. הענפים הגבוהים שיתרוממו אל-על יעוררו אותנו כלפי מעלה, לדעת את קוננו ולשאוף תמיד לשלמות מוסרית ולקדושת-חיים. זאת הדרך של אבותינו הקדמונים וזו דרכנו כחלוצי תורה-ועבודה.

לפני אלפיים שנה היו ההרים מסביב הומים מרינת העצים ומצהלת החיים. היום הם עומדים קרחים בשיממונם. עם עלייתנו לכפר-עציון נשבענו: לא ננוח ולא נשקוט עד כי נגול את חרפת השממה מעל פני ההרים, ועד כי נכסה אותם במעטה עצי-פרי ועצי-יער אשר ירונו את שירת התחייה. לקיים מה שנאמר - 'וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְנוּ וּפְרִי־כֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל ... וְנִעְבְּדְתֶם וְנִזְרַעְתֶּם: וְהַרְבִּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם כָּל-בַּיִת יִשְׂרָאֵל כְּלֵה וְנוֹשְׁבוּ הָעָרִים וְהַחֲרֻבוֹת תִּבְנֶינָה' (יחזקאל לו ח-י).
ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

שלום קרניאל (הי"ד)

שאלות לדין:

1. מה ניתן ללמוד מקטע זה על משמעות הנטיעה?
 2. תנו פירוש לביטוי "כי האדם עץ השדה" בהקשר לקטע.
 3. איזה מסר הייתם רוצים לאמץ מקטע זה?
- היערכו להצגת הדברים במליאה.

כרטיס משימה קבוצתית מס' 3

מדוע משול האדם לעץ?

העץ זקוק למספר יסודות כדי להתקיים, וכמוהו האדם. דוגמה אחת היא: חיבורו של העץ לאדמה. כידוע, יש לנטוע את שתיל העץ באדמה, בצורה יציבה. האדמה מספקת מזון לצמח וגם מקום להתפתחות השורשים. העץ הגבוה ביותר שנקודת אחיזתו בקרקע לא תהיה יציבה, סופו להתמוטט. הדבר נכון גם לגבי בני האדם. מסביר התלמוד: האדם יכול להיראות כמצליחן כלפי חוץ, "צמרתו מלאה" ויש לו בית יפה ומכונית מפוארת. אך אם שורשיו דלים, החיים מזמנים לו אתגרים שהוא אינו מסוגל להתמודד איתם. "רוח חזקה יכולה להפוך עץ על שורשיו". האדם לבדו עלול לנטות עם כל משב רוח אופנתי ונטייה זו עלולה להביא לאובדנו. אך אם אדם, בלי קשר לעושרו ולמעמדו, מחובר לשורשיו, גם הרוחות החזקות ביותר שינשבו, לא יצליחו להזיזו ממקומו. בני אדם זקוקים לבסיס יציב, שיכול לספק להם ערכים ומוסר ולתמוך בהם בצמיחתם. בעולם המודרני, אנו זקוקים יותר מתמיד לחוף מבטחים, אליו נוכל לחזור ולשאוב כוחות חדשים. .. השנה בט"ו בשבט, כשתכרסמו את תרמיל החרוב, שאלו את עצמכם: האם אני מקבלת את המזון והמרחב הרוחני לו אני זקוק/ה כדי לצמוח, או שאולי העץ שלי עמוס לעיפה באינפורמציה מיותרת ובחומרנות? האם אני מחובר/ת מספיק לשורשים, למסורת, לבית?

(מבוסס על מאמר של הרב שרגא סימונס, אתר "אש התורה")

שאלות לדין:

1. מה ניתן ללמוד מקטע זה על משמעות השורשים לאדם?
2. במסכת אבות (ג', י"ז) נאמר: "כל שחוכמתו מרובה ממעשיו, דומה לאילן שענפיו מרובין ושורשיו מועטין" – מהו היחס בין שורש לענפים, בין חוכמה למעשה, בדימוי של אדם ועץ, ומה עוד ניתן, לדעתכם, ללמוד מההשוואה של אדם לעץ?
3. איזה מסר הייתם רוצים לאמץ מקטע זה?

היערכו להצגת הדברים במליאה.

כרטיס משימה קבוצתית מס' 4

על הפסוק "כי תבואו אל הארץ ונטעתם" (ויקרא י"ט, כ"ג) אומר המדרש: "רבי יהודה ברבי סימון פתח: 'ואחרי ה' אלוקיכם תלכו... ובו תדבקון' (דברים י"ג, ה)... וכי אפשר לבשר ודם להלך אחר הקב"ה? וכי אפשר לבשר ודם לעלות לשמים להידבק בשכינה?... ועל כך מלמדים אותנו חז"ל: "מתחילת ברייתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחילה. זהו שכתוב- 'ויטע ה' אלוקים גן בעדן מקדם'. אף אתם, כשנכנסים לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחילה. זהו שכתוב: 'כי תבואו אל הארץ ונטעתם' " (ויקרא רבה, פרשה כ"ב, אות ג').

חז"ל דורשים את המילה "מקדם" שבמעשה בראשית, כאילו זה הדבר הראשון שעסק בו הקב"ה בעולמו. אף אתם, בשעה שתכנסו לארץ, הוו עסוקים בנטיעות, ובכך אתם דבקים בקב"ה, והולכים בדרכיו. ומסופר על הרב קוק זצ"ל שהשתתף בחגיגת נטיעות במגדיאל. כיבדוהו בנטיעה הראשונה. "והיה בהתרגשות נוראה, ברעדת קודש וזלגו עיניו דמעות. וכשנשאל על התרגשות זו, שהיא כמו שראוהו בקבלת מלכות שמים בקריאת שמע, אמר: הרי זו התדבקות במידותיו של הקב"ה, להתעסק במטע הארץ, כדברי חז"ל במדרש רבה, פרשת קדושים! " כך הוא הדבר כשחשים בפועל את "ובו תדבקון". ("הוו זהירין בנטיעות", הרב חיים דרוקמן, מתוך הספר "חזון למועד", תשס"ב)

שאלות לדין:

1. מה ניתן ללמוד מקטע זה על משמעות הנטיעה בארץ ישראל?
2. "הוו עסוקים בנטיעות ובכך אתם דבקים בקב"ה והולכים בדרכיו" – כיצד ניתן להסביר על רקע אמירה זו את התרגשותו של הרב קוק ממעשה הנטיעה?
3. איזה מסר הייתם רוצים לאמץ מקטע זה?

היערכו להצגת הדברים במליאה.

כרטיס משימה קבוצתית מס' 5

האם לאדם המודרני יש עוד מה ללמוד מן הטבע, זה שמתקדם לו בשלבים אט אט, ולא ממחר לאף מקום? האם לאילן ולפרח יש עוד מה לומר לאיש ההיי-טק החמוש בפלאפון, מחשב נייד ומכונת מהירה המצוידת בכל השכלולים? ובכן, האמת היא שכן. .. הקידמה, יחד עם כל הדברים הטובים והמופלאים שהיא העניקה לאדם, גם גרמה לו לכמה קלקולים. האדם המודרני התרגל להיות עצלן. נקודה. הכל בא לו בקלות... בעבר דברים היו אורכים זמן, היה צורך להמתין בסבלנות, לחכות, לשמור על שלוה ועל קור רוח. היום הכל כל כך מהר, כהרף עין ממש. הכל נעשה במהירות הבזק, והאדם שגדל בדור הפלאפון, האינטרנט והמיקרוגל, סובל מקוצר רוח. איו לו סבלנות להמתין יותר משלושים שניות. ומה יקרה כשישנם דברים במציאות שעדיין אורכים יותר מרגע אחד? שעדיין דרוש להם זמן כדי להתפתח, לצמוח, להיבנות? לאדם המודרני קשה איתם מאוד. הוא מתעצבן, מתרגז, נעשה מתוסכל ומאוכזב ומתחיל להתלונן ולהאשים. קשה לו להבין שלא כל דבר עובד בקצב המיקרוגל! וכאן אנו מגיעים לחג האילנות. לא בכדי נמשלה הגאולה לצמח. "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", אנו מזכירים בתפילה כל יום. הרבה דברים אנחנו יכולים ללמוד מן הצמח הקטן והפשוט. מאותו גרעין שפורץ ממעבה האדמה ומפלט לו את דרכו באיטיות אך בביטחה כלפי מעלה. הוא לא עובד עם סטופר, הוא לא מנסה להספיק הכל בן רגע, והוא לא עסוק כל הזמן בשאלה – "מה יהיה?", "מתי כבר יהיה הסוף?", "למה הם לא ממלאים את תפקידם כמו שצריך?" מעניין אותו דבר אחד בלבד. לצמוח. הוא מתקדם לו בנחת ובסבלנות. שלב אחר שלב. חותר כלפי מעלה ולא מוותר. אם תבוא רוח סערה ותאיים לעקור אותו, הוא יכופף את ראשו ויאיחז בשורשיו היטב באדמה, עד יעבור זעם. הוא יקבל בשקיקה כל טיפת גשם שמורעפת עליו מלמעלה, וינצל אותה לדבר אחד: לצמוח. בלי חשבונות, בלי שיקולים. בנחת ובסבלנות. ננסה אנחנו, בחג האילנות, הבא עלינו לטובה, לצאת אל הטבע, לנשום את האוויר, לקלוט את הריחות, להתבונן ולהאזין. נביט בעץ הקטן, נלטף את עליו ונקשיב למה שהוא מלמד אותנו.

(ט"ו בשבט הגיע, חג לאילנות / חברים מקשיבים)

שאלות לדין:

1. מה יכול האדם שחי בתקופה המודרנית ללמוד מן העץ?
2. "לצמוח בלי חשבונות בלי שיקולים" כיצד אתם מבינים את ההשלכות של דברים אלו לאדם?
3. איזה מסר מקטע זה הייתם מאמצים?

היערכו להצגת הדברים במליאה.